

2 Korinthiërs 12: 1-7A

Avondmaalsdienst Schoonhoven, 17 januari 2010.

Paulus: Manager of mysticus?

Gemeente van Christus,

Het eerste wonder teken dat Jezus deed, was het redden van een feest. Want volgens de Bijbel is deze wereld is geschapen als een paradijs... waar het leven feestelijk is.

Maar het paradijs bleef geen paradijs. En het feest van het leven valt voortdurend in het water.

Altijd is er weer die slang, altijd weer dat raadsel van het kwaad. Zo is de wereld deze week opgeschrikt door de aardbevingsramp in Haïti. Al dat leed... we kunnen even niet meer ombekommerd verder. Opnieuw vragen we ons af: is het wel te redden: het feest van de schepping? En net als Maria richten we ons tot Jezus, tot God. En wij bidden: de wijn is op, kunt u er niets aan doen?

Het lijkt vandaag niet echt een zondag om over al te hoge of diepe onderwerpen te preken - terwijl er op aarde zoveel aan de hand is. Al weken geleden heb ik met collega Koole vastgesteld dat we het vandaag over mystiek gaan hebben, mystiek bij Paulus. Als we hadden geweten dat dit de trieste week van Haïti zou worden, hadden we een andere tekst en een ander thema gekozen. Aan de andere kant: juist de schokkende actualiteit van deze week helpt ons te begrijpen waarom Paulus ook zo voorzichtig en terughoudend was met zijn eigen, persoonlijke mystieke leven. Want dat was hij!

Paulus heeft in het Griekse Korinthe een gemeente gesticht, en na zijn vertrek zijn er andere evangelisten gearriveerd, die voller zijn van zichzelf dan van het evangelie. In ieder geval praten ze erg veel over zichzelf, en ze maken indruk op de mensen door juist veel over hun persoonlijke visioenen en openbaringen te spreken. Met hun persoonlijke verhalen verheffen die evangelisten zich zelfs boven Paulus, en wanneer Paulus dat te horen krijgt, reageert hij daarop nogal nukkig in zijn tweede brief aan de Korinthiërs. Paulus heeft het niet zo met zendelingen die vooral over hun eigen hoge en diepe zielenroerselen praten. Paulus heeft meer met zendelingen die praten over de zaak van het evangelie:

Christus is gestorven en opgestaan – en wat betekent dat nu concreet voor ons leven hier op aarde? Hoe kunnen die dood en die opstanding ons helpen om van het leven op aarde... weer een feest te maken. Naar vandaag vertaald: wat betekenen die dood en die opstanding voor de slachtoffers in Haïti van vandaag. Die zakelijkheid interesseert Paulus meer dan mystiek.

Maar bij wijze van uitzondering vertelt Paulus in zijn tweede Korinthebrief toch iets over zijn eigen persoonlijke geloofsleven. Zo van: ik zou er liever over zwijgen, maar ... *ik word er nu wel toe gedongen ook eens hoog van mezelf op te geven. Daarom zal ik het hebben over visioenen en openbaringen die de Heer ons schenkt.*

Het is dan wonderlijk dat Paulus niet in de ik-vorm over een persoonlijke mystieke ervaring spreekt, maar in de hij-vorm, alsof het over iemand anders gaat. Hij neemt die afstand ... misschien omdat hij geen opschepper wil lijken. Of misschien doet hij dit omdat hij zo wil duidelijk maken dat hij zo in extase was geraakt (*extase = uittreding, uit jezelf treden*) dat het was alsof hij een ander was geworden. Hoe dan ook, Paulus vertelt:

Ik ken een volgeling van Christus die veertien jaar geleden tot in de derde hemel werd weggevoerd- in zijn lichaam of buiten zijn lichaam, dat weet ik niet, dat weet God alleen. En ik weet dat deze mens werd weggevoerd tot in het paradijs, en dat hij daar woorden hoorde die door geen mens mogen worden uitgesproken.

Hoe kunnen wij deze ervaring verstaan?

Ik ken een mens in Christus die veertien jaar geleden (dat is zeven jaar na zijn bekeringservaring op de weg naar Damascus)... tot in de derde hemel werd weggevoerd.

Paulus klom dus niet uit zichzelf op tot de hemel. *Hij werd tot in de derde hemel weggevoerd.*

Paulus onderging het – van hogerhand. De hemel bereiken, een mystieke ervaring beleven... dat kunnen wij niet zelf, dat komt van God. Dat vinden mensen wel eens lastig. Sommige mensen zijn zo gericht op zo'n extatische ervaring dat zij vergeten dat zij door God tot mensen van vlees en bloed zijn gemaakt om hier op aarde te leven! Sommige mensen vinden het leven op aarde zo lastig .. dat zij een extase forceren daar XTC te slikken, of andere verdovende middelen. Zo proberen ze dan om als het ware zelf wijn te maken van hun verwaterde leven. Maar Paulus zegt: **die mens... (ik) werd weggevoerd...** Echte extase, de echte Godsontmoeting is iets wat ons overkomt. Is genade. De grote mystici schrijven dat keer op keer. Je kunt God niet grijpen, je kunt God alleen maar ontvangen als Hij Zichzelf geeft. De vader uit Jan Siebelinks *Knielen op een bed Violen* kon dat niet uithouden: hij was na een enkele bekeringservaring al een verslaafde

geworden, had geen rust meer tot God hem nog eens wilde raken... Ondertussen vergat hij man te zijn van zijn vrouw, vader voor zijn kinderen. Ondertussen vergat hij te leven.

Die mens werd weggevoerd... tot in de derde hemel werd weggevoerd.

In de tijd van Paulus waren groepen mensen erg bezig met de vraag: hoe ziet de hemel eruit, hoe is de hemel is opgebouwd? In een apocrief boek als *Henoch*, dat niet in de officiële bijbel is opgenomen, wordt daar bijvoorbeeld over geschreven. Dat de hemel uit zeven afdelingen zou bestaan; en ieder afdeling heeft weer eigen engelen. Daar zal onze uitdrukking: *Ik ben in de zevende hemel*, wel vandaan komen. Henoch heeft de officiële Bijbel niet gehaald – misschien juist wel omdat de tekst wat te ver wegzweeft van de aardse realiteit.

Hoogstwaarschijnlijk was ook Paulus bekend met dit gedachtegoed wel... van de hemel als een goddelijke werkelijkheid met allerlei niveaus. In ieder geval neemt hij dat spraakgebruik over. *Ik ken een mens in Christus die tot in de derde hemel werd weggevoerd- in zijn lichaam of buiten zijn lichaam, dat weet ik niet, dat weet God alleen.*

Bijna 20 eeuwen later zal de arts Pim van Lommel in zijn boek over bijna-dood ervaringen ook nauwkeurig beschrijven hoe mensen hem vertelden dat ze tijdens een hartaanval of een zware operatie het besef hadden dat ze uit hun lichamen traden, en overgingen in een sfeer van licht en vrede, een gebied op de grens van hemel en aarde. Paulus en Pim... verkeren hier niet ver van elkaar.

Deze mens, gaat Paulus verder, werd weggevoerd tot in de derde hemel, tot in het paradijs... Het was er goed... heel goed... als in den beginne toen de wereld net geschapen was... het was een zijn zonder grenzen, zonder verdeeldheid, als in het paradijs... Volkomen eenheid. Opnieuw zou Paulus zo in het boek van Pim van Lommel kunnen.

... en daar in het paradijs hoorde die mens woorden die door geen mens mogen, of kunnen, worden uitgesproken. Geen van de patiënten van Pim van Lommel met een bijna-dood-ervaring kan exact verwoorden wat hij of zij ervaren heeft. Paulus probeert dat ook niet – hij zou boven zijn macht grijpen. Zo bescheiden is Paulus niet altijd, maar nu houdt hij verder zijn mond. Hij wil zich met die bijzondere ervaring al hemaal niet op de borst slaan. Hij vertelt de Korinthiers alleen dat hij heus niet alleen de fanatieke kerkstichter was die velen van hem maken. dat ook hij een doorleefde, mystieke ervaring heeft gehad. Maar alleen wil hij daar niet te lang bij stil te staan, zoals die nieuwkomers in Korinthe blijkbaar wel graag doen. Dan gaat het maar over onszelf, terwijl Paulus het over die ander wil hebben, Christus, de opgestane Heer!

Paulus besluit zijn korte verslag met de woorden: *Ik wil vooral worden beoordeeld op grond van wat men van mij hoort en ziet, niet op grond van uitzonderlijke geloofservaringen die ik heb gekregen.* Het persoonlijke is mooi, belangrijk, maar het mag in de verkondiging van het evangelie nooit in de weg gaan zitten. Goede les van Paulus voor alle voor voorgangers. Goede les ook voor onze tijd, waarin we wel eens teveel waarde hechten aan persoonlijke ervaring en persoonlijke beleving in het geloof, in de kerk.

Toch raakt het ons ook dat Paulus een keer iets van zichzelf blootgeeft. Het laat zien dat Paulus zoveel meer was dan alleen een felle theoloog en een onvermoeibare manager. En door zo iets van zichzelf te laten zien, steekt Paulus ook alle gelovigen die net als hij ook bijzondere geloofservaring hebben gehad, een hart onder de riem. Het is niet gek. Jij bent niet gek. Het bestaat. Het kan een deel zijn van je geloof in Christus. En tegelijkertijd steekt Paulus ook al de gelovigen een hart onder riem die zo'n ervaring nooit hebben gehad. Die zich misschien ongerust afvragen of God hen misschien niet ziet staan. Het hoeft niet, het is geen voorwaarde om erbij te horen. Je bent geen betere Christen als je ooit een mystieke ervaring hebt gehad. Je bent ook geen gemankeerde Christen, als je nooit zo'n extatische ervaring hebt gehad. Waar het op aan komt is dat wij Christus willen volgen. **Dat we in deze wereld willen leven vanuit de opstanding van Christus.** Dat wil zeggen: dat zij leven in het geloof dat er altijd hoop is. Hoop dat mensen weer oprabbelen. Hoop dat volkeren weer oprabbelen. Hoop dat de mensen in Haïti weer op zullen krabbelen. **Dat God hen en allen die hen nu bijstaan de kracht daarvoor zal geven.** De opstandingskracht. De hoop dat zelfs in Haïti de dag zal komen dat het leven weer iets feestelijks zal hebben...

Amen.

Ds. F.W. Verbaas